

SARIYER REHBERLİK ve ARAŞTIRMA MERKEZİ

Bebeklerde Yürüteç Kullanımı

Sarıyer Rehberlik ve Araştırma Merkezi
Fzt. Burcu SARGIN

990

Geleneksel bir çocuk bakım aracı olan yürüteç; dünya üzerinde farklı toplumlarda yaygın şekilde kullanılmaktadır. Yürüteç kullanımına ilişkin yapılan çalışmalarda kullanım oranlarının İran'da %54,5, Birleşik Arap Emirliklerinde %87, Kuveyt'te %95, Singapur'da ise %58–80 arasında olduğu belirlenmiştir.

Toplumda yaygın olarak yürütecin bebeğin yürümeyi öğrenmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Çocuklarda dördüncü aydan sonra ilkel reflekslerin kaybolmaya başlamasıyla birlikte adım atma refleksi de kaybolur ve ayakları üzerinde duramazlar. Çocuklarının ayakları üzerinde duramadığını gören çoğu ebeveyn, bu dönemde çocuğunu yürütece koyarak yürümeyi hızlandırdıklarını düşünmektedir. Çalışmalarda annelerin yürütecin bebeğin yürümesine yardımcı olduğunu ve aynı zamanda onu eğlendirdiğini düşündükleri saptanmıştır.

Türkiye'de yapılan bir çalışmada (Annelerin Çocuklarında Yürüteç Kullanma Durumları Ve Yürütece Bağlı Kazaların İncelenmesi: Doğu Ve Batı Örneği, Fatma YILMAZ KURT ve ark.) araştırılan her iki şehirde de annelerin yürüteci kullanma nedenleri arasında ilk sırada erken dönemde yürümesini desteklemek, ikinci sırada rahatça ev işi yapmak ve üçüncü sırada çocuğu oyalamak yer almaktadır. Shiva, Ghotbi ve Yavari (2010) tarafından çocuklarda yürüteç kullanılma durumlarının belirlenmesi üzerine yapılan çalışmada annelerin %60.17'si çocuğun daha çabuk yürümesi, %25.2'si çocuğun oyalanması, %10.17'si ise geleneksel uygulamalar nedeniyle yürüteç kullandıkları belirlenmiştir. Annelerin çocuklarında yürüteç kullanmayı tercih etme oranının Çanakkale'de %54.0, Erzurum'da ise %71.3 olduğu bulunmuştur. Çanakkale'de (%75.0) ve Erzurum'da (%49.7) yaşayan annelerin önemli bir çoğunluğu bebekleri 7-9 aylık iken yürüteç kullanmaya başladıklarını belirtmiştir.

Erzurum'daki annelerin önemli bir kısmı da (%36.5) bebekleri 5-6 aylıkken yürüteç kullanmaya başladıklarını ifade etmişlerdir. Çanakkale'deki annelerin %50'si yürüteç kullanım süresini **3-4 ay** olarak bildirirken, Erzurum'daki annelerin %62.3'ü bu süreyi **1-2 ay** olarak belirtmişlerdir.

Yürüteç kullanımının çocukların kaba motor gelişimi üzerindeki etkilerini değerlendiren çalışmalarda tartışmalı sonuçlar bildirilmiştir. Bir çalışmada yürüteç kullananlar ile kullanmayanlar arasında yürümeye başlama yaşı açısından fark bulunamamıştır. Bazı araştırmalarda yürüteç kullanan bebeklerin kullanmayan bebeklere göre ayakları üzerinde durma ve desteksiz yürüme becerilerinin kazanılmasında gecikme olduğu gösterilmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir çalışmada, Bayley Gelişim testlerinden elde edilen motor ve mental puanlar yürüteç kullanan grupta kullanmayanlara göre daha düşük bulunmuştur.

Emekleme, sürünme, yuvarlanma, ayağa kalkma, tırmanma gibi aşamalar bebeğin kaslarının güçlenmesi ve kaslarını koordine etmeyi öğrenmesini sağlar. Ancak yürüteç kullanımı, bebeğin fiziksel gelişimindeki bu önemli basamakların atlanmasına neden olabilmektedir.

British Journal Medical'da yayınlanan bir makalede bebek yürüteçlerinin; bebekleri tek başına ayakta durdurarak emeklemeyi ertelediğini göstermiştir.

British Journal of Community Nursing 'de yayınlanan verilere göre; bebek yürüteçlerinin kullanımının küçük çocuklarda yürümenin başlamasını geciktirdiği görülmektedir. Dört çalışmanın birleştirilmiş analizi, 11 ile 26 gün arasında bir gecikme olduğunu saptadı. Bu çalışmalar, yürüteçlerin yürümenin gelişimine yardımcı olduğu argümanını desteklemektedir.

Amerikan Pediatri Akademisi (APA) yürüteçlerin bebeğin daha çabuk yürümesini sağlamadığını, aksine bebeklerin normal motor ve mental gelişimini geciktirdiğini bildirmiştir.

Türkiye'de yapılan bir çalışmada; Çocukların %57.5'inin yürüteç kullandığı saptandı. Ailelerin yürüteç kullanmama nedenleri incelendiğinde en sık "doktor önerisi" nedeniyle kullanmadıkları, kullanma nedenleri incelendiğinde ise en sık "bebeğin oyalanması için" kullandıkları saptandı. Yürüteç kullananların kullanmayanlara göre daha fazla kaza geçirdiği belirlendi. İki grup arasında motor gelişimsel basamakları kazanma zamanı benzerdi. Yürüteç kullananlarda yürüyüş bozukluklarının görülme oranı daha yüksek bulundu. Bu araştırmada yürüteç kullanımının bebeklerde kaba motor gelişim sürecini etkilemediği fakat yürüyüş bozuklukları ile ilişkili olduğu belirlenmiştir.

Türk Neonatoloji Derneği'nin yayınına göre; Yürüteç ve hoppala kullanımı kazalara ve yaralanmalara yol açacağı için önerilmez. Bebeğinizin emekleme, oturma ve yürüme sürecini de geciktirir. Parmak ucunda yürümeye neden olabilir.

Türkiye Çocuk Nörolojisi Derneği yayınına göre; ayağın basışında kusurlara ve ayrıca tehlikeli düşmelere yol açabildikleri için yürüteçler tavsiye edilmemektedir.

Çocuk Fizyoterapistleri Derneğinin makalesine göre ; bebek yürüteçleri bebekleri doğal olmayan bir pozisyona sokar, adım atma sırasında bacaklarını ve ayaklarını görmezler, sürenme ve ayaklarını çekme fırsatından mahrum bırakırlar.

Memorial Hastanesi doktorlarınca yayınlanan sağlık rehberinde; Ailelerin özellikle 4-7. aylar arasında, yürüteç alma ve kullanma eğiliminde olduğu belirtildi. Bunun yanı sıra; yürütecin, bebeğin doğal yürüme dönemleri sırasında (refleksler dönemi, tam basamadığı çökme dönemi, tekrar ayakları üzerine bastığı istemli ayağa kalkma dönemi ve sıralama - yürüme dönemleri) duraklamaya ve kesintiye neden olacağı ayrıca şu olumsuzluklara sebebiyet verilebileceği açıklandı;

- Bebeğin vücudu daha yerçekimine karşı dik durmaya hazırlıklı olmadığından yığılarak duracağı için kifoz ya da skolyoz gibi omurga eğriliklerine neden olabilir.
- Ayak yapısı daha hazır olmadan bastırıldığı için ayak deformiteleri oluşabilir.
- Kalça yapıları tam gelişmeden, tüm vücut ağırlığının simetrik ya da asimetric olarak kalçalara yüklenmesi sonucu kalça problemleri oluşabilir.
- Bebekler yürüteçte aslında yürümez, ayakları ile iteleme yapar. Bacak boyu kısa geldiği ve tam basmayı bilemediği için parmak ucuna basar ve bu alışkanlığa neden olabilir . Böylece yürüdüğü zaman parmak uçlarında yürüyebilir.
- Bebek kısıtlı bir mekanda kaldığı için de psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Bunların yanı sıra; yürüteçler, bebekleri/çocukları merdivenlerden düşme, tehlikeli nesnelere ulaşip dokunabilme ya da bu nesnelere kendi üzerlerine düşürme gibi kaza/yaralanma riskleriyle karşı karşıya getirmesinden dolayı güvenilir değildir . Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan araştırmalarda 1-12 ay arasında geçirilen kafa travmalarının nedenleri arasında, %90 oranında yürüteç kazaları tespit edilmiştir.

Amerikan Pediatri Akademisi, ürünlerin üretimi ve satışının yasaklanmasını tavsiye etmektedir.

ÖNERİLER

- Eğilme, dönme ve zıplamaya olanak tanıyan sabit aktivite merkezleri/aktivite masaları tekerlekli yürüteçlere alternatif olarak önerilmektedir.
- Çocuk bahçesi veya kapılı bebek odası kullanılabilir.
- İlk adımları atmayı öğrenmek için, bir itme oyuncağı bebeğin bacaklarını ve ayaklarını görmesini, ayakta durmasını ve daha doğal bir şekilde adım atmasını sağlar. Ticari itme oyuncakları vardır, ancak aileler bunun için sıradan ev eşyalarını da kullanabilir. Örneğin bir market selesi veya arabası veya bebek arabası, boş çamaşır sepeti ya da büyük bir kutu; itmek için kullanılabilir.
- Yürümeyi desteklemek için 'yürüme arkadaşı' kullanılabilir.

Yürüteç Yerine Kullanılabilecek Malzemeler

Yürüme Arkadaşı

Aktivite Masası

KAYNAKÇA

- Annelerin Çocuklarında Yürüteç Kullanma Durumları Ve Yürütece Bağlı Kazaların İnce-lenmesi: Doğu Ve Batı Örneği Fatma YILMAZ KURT ve ark., Anadolu Hemşirelik ve Sağ-lık Bilimleri Dergisi, 2018; 21(3): 189-195
- American Academy of Pediatrics Committee on Injury an Poison Prevention 2001; Garrett, McElroy and Staines, 2002)
- Baby Walker Use and Its Consequences in a Group of Turkish Children Melike Me-te*,Çocuk Dergisi 2017; 17(4):158-162 doi:10.5222/j.child.2017.158
- Babywalkers, British Medical Journal, s:657, BMJ 2002;325:612
- Do baby walkers delay onset of walking in young children? Patricia Burrows, Peter Griffiths, British Journal of Community Nursing, 2002, Vol 7, No 11
- <https://www.memorial.com.tr/saglik-rehberi/bebeginizi-yurutecle-yurutmeyin>,Memorial Tıbbi Yayın Kurulu tarafından hazırlanmıştır,Güncelleme Tarihi : 10 Mart 2021,Ulaşım Tarihi: 24.03.2022
- Türk Neonatoloji Derneği, Prematüre Bebeklerin Taburculuk Sonrası İzlem Kitapçılı-ğı,Prof Dr. Esin Koç, İstanbul,2020
- Türkiye Çocuk Nörolojisi Derneği Yayınları, Dr.İnci Yıldırım ve ark, Hacettepe Ü.Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
- 'Çocuğum Ne Zaman Yürüyecek' (Makale), <https://www.cfd.org.tr/makaleler,3,2480>, Çocuk Fizyoterapistleri Derneği, Ankara